

7/14646  
22.01.2013

T.C.  
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI  
Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

Sayı : B050MAH065000/11598  
Konu : 7/14646 sayılı yazılı  
soru önergesi

15.01/2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : TBMM Başkanlığının 03/01/2013 tarihli ve 101014 sayılı yazısı.

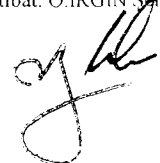
İzmir Milletvekili Ahmet Kenan TANRIKULU'nun 7/14646 sayılı yazılı soru önergesi ile ilgili olarak yapılan incelemede;

İzmir Gaziemir'de tarihi kurşun döküm fabrikasının 2007 yılında Şirketin eski yönetim kurulu üyesi olan Yıldırım Mustafa IRVANA tarafından İzmir Valiliğine "fabrika sahasına atık gömüldüğü" yönündeki şikayeti doğrultusunda yerinde inceleme yapılabilmesi için 01/05/2007 tarihli Valilik Emri ile (Mülga) Çevre ve Orman İl Müdürlüğü ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı temsilcileriyle komisyon oluşturulduğu, eş zamanlı olarak da arama izni çıkartıldığı, sahada yapılan yerinde inceleme esnasında iş makinaları ile kazı yapıldığı ve şikayet dilekçesinde yer alan cüruf atıklarının fabrika sahasında gömülü olduğunun tespit edildiği, alınan numunelerde yapılan analizler sonucunda da cüruf atıklarının "tehlikeli atık" olduğunun belirlendiği,

Atık akümülatörlerden kurşun geri kazanımı yapan Aslan Avcı Döküm Sanayi ve Ticaret A.Ş. 1940 yılında faaliyete geçen ve 2010 yılında faaliyetine son veren bir işletme olup, işletmenin; (mülga) İzmir İli Merkez Hükümet Tabipliği tarafından verilen 16/07/1969 tarihli GSM ruhsatı, (mülga) Sanayi Bakanlığı Sanayi Dairesi Reisliği tarafından verilen 20/03/1970 tarih ve 10503 sicil numaralı "Sanayi Sicil Vesikası", (mülga) Çalışma Bakanlığı İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğü tarafından verilen 07/07/1977 tarihli ve 1480 sayılı "İşletme Belgesi", (mülga) Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından ÇED Yönetmeliği kapsamında verilen 19/10/2005 tarihli "Kapsamdışı" görüşü, işletmenin faaliyeti sonucunda oluşan tehlikeli atıklarının işletme sahası içinde geçici depolanması amacıyla 28/07/2006 tarihli Valilik Olur'u ile altı ay süreli Geçici Depolama İzni; İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından verilen 05/03/2007 tarihli İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı, (mülga) Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından verilen 16/03/2007 tarihli ve APAKY-35-001 lisans numaralı "Geri Kazanım Tesisi Lisansı" bulunduğu,

Üretim sürecinin tesise kabul edilen kurşun hammaddesinin potalarda ergitilmesi ve bir takım kimyasal işlemlere tabi tutularak rafine kurşun eldesinden oluşmakta olduğu, kurşun hammaddesi tesisin asıl faaliyet konusu olan atık akümülatörün yanı sıra hurda metal olarak tabir edilen kurşun atıklarından da elde edildiği, bu işlem sürecinde oluşan atıklardan biri kurşun cürufu atığı olup, bu atığın Çevre Kanunu ve bu kanun uyarınca yayımlanan yönetmelikler gereğince "tehlikeli atık" niteliğinde bir atık olduğunun belirlendiği,

İzmir Valiliğince yapılan incelemeler sonucu, tehlikeli atıkların Kanun ve Yönetmelikler kapsamında yayımlanan usul ve esaslara aykırı olarak bertaraf etmesi nedeniyle Şirket hakkında 12/04/2007 tarihinde Türk Ceza Kanunu'nun 181'nci maddesi



(çevreyi kasten kirletmek) gereğince İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu şirkete 13/03/2008 tarihinde de 321.000 TL idari para cezası uygulandığı, idari para cezasına karşın İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesinde İzmir Valiliği aleyhine açılan davanın, Danıştay 6. Dairesi Başkanlığının 03/11/2009 tarihli kararı ile İzmir Valiliği lehine sonuçlandığı, tehlikeli atıkların Kanun ve Yönetmelikler kapsamında yayımlanan usul ve esaslara aykırı olarak bertaraf etmesi nedeniyle Şirket hakkında 12/04/2007 tarihinde Türk Ceza Kanunu'nun 181'nci maddesi (çevreyi kasten kirletmek) gereğince İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu, Türk Ceza Kanunu gereğince yapılan suç duyurusu doğrultusunda İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılan davanın sürmekte olduğu,

Söz konusu atıkların tehlikeli atık niteliğinde olması nedeniyle ilgili Yönetmelik hükümleri gereği tehlikeli atık bertaraf tesislerinde bertaraf edilmesi gerektiği, bu yükümlülük kapsamında "tehlikeli atık" bertaraf tesisine atıkların kabulü sırasında sözkonusu atıklarda radyasyon tespiti yapıldığı, ilgili kurum olan TAEK tarafından Valiliğe 17/06/2008 tarihinde bildirildiği; bu yazıda "firmanın atık sahasında radyoaktivite bulaşmış malzemeler tespit edildiği, bu malzemelerin ayıklanarak Kurumun Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi Atık İşleme Tesisine gönderilmesi için Kurumun uzmanları tarafından çalışma yapılacağı, çalışmalarla ilgili halk sağlığı ve güvenliği ve çevre açısından hiçbir tehlikenin sözkonusu olmadığı" ifade edildiği,

TAEK tarafından Valiliğe Çevre ve Orman İl Müdürlüğüne gönderilen 08/09/2008 tarihli yazıda ise "işletmede yapılan çalışmalar sonucu geçici depolama sahasında, yeni cüruf sahasında ve fırınlar bölgesinde bulunan radyoaktif madde bulaşmış malzemelerin ayıklandığı, Radyoaktif Maddelerin Güvenli Taşınması Yönetmeliğine uygun olarak Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğüne gönderildiği ancak fabrika yerleşkesinin üst kısmında bulunan kapalı istif alanında (90m. x 90m. x 12 m.) çok fazla radyoaktif madde bulaşmış malzeme bulunduğundan kapalı istif sahasının hiçbir şekilde kullanılmamasının, bu alanla ilgili kurum mevzuatı dışında hiçbir tasarrufta bulunulmamasının çevre ve insan sağlığı açısından büyük önem arz ettiği" ifade edildiği, konuyla ilgili Valiliğin 17/09/2008 tarihli yazısı ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'na, Gaziemir Kaymakamlığına (Sağlık Grup Başkanlığı ve Belediye Başkanlığı) ve Aslan Avcı Döküm San. Ve Tic. A.Ş.'ne bilgi verildiği ve aynı yazının TAEK'e de gönderildiği,

2872 sayılı Çevre Kanununun "İlkeler" başlıklı 3.ncü maddesi (j) bendinde yer alan " ... 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu kapsamındaki konular TAEK tarafından yürütülür." hükmü ve bu kanun uyarınca çıkarılan "Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik" te "radyoaktif atıklar" yönetmelik kapsamı dışında yer aldığından bu tespitten itibaren bahse konu atıklar Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı (TAEK) tarafından kontrol edilmeye başlanmış, TAEK talimatları doğrultusunda iş ve işlemlerin gerçekleştirildiği,

TAEK tarafından Valiliğe ve Çevre ve Orman İl Müdürlüğüne gönderilen 03/11/2010 tarihli yazıda, "12-15/10/2010 tarihlerinde tesiste tekrar inceleme yapıldığı, radyoaktif kaynağının Europium 152 olduğu, sözkonusu firmada insan ve çevre sağlığını tehdit edebilecek, nereden geldiği belirlenemeyen ve sürekliliğini koruyan bir radyoaktif kirlenmenin olduğu, bu nedenle kendi Kurumları ile (mülga) Çevre ve Orman Bakanlığı'nın görüşü alınmadan firmaya ait tesis sahalarının ve saha üzerindeki yapıların hiçbir suretle başka bir gerçek ya da tüzel kişiye kiralanmaması, satılmaması ve devredilmemesi gerektiği" bildirildiği,

Bu hususun İzmir Valiliği Çevre ve Orman İl Müdürlüğü'nün 12/11/2010 tarihli yazısı ile İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı, İZSU Genel Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü, İl Afet Acil Durum Müdürlüğü, Gaziemir Kaymakamlığı (İlçe Emniyet Müdürlüğü), Gaziemir Belediye Başkanlığı, Gaziemir Tapu Sicil Müdürlüğü, Gaziemir Vergi Dairesi Müdürlüğü ve

Gaziemir Kadastro Şefliği'ne; 11/11/2010 tarihli yazı ile de Tapu Kadastro Genel Müdürlüğüne bildirildiği,

TAEK uzmanlarınca Aslan Avcı Döküm San. Ve Tic. A.Ş. firmasının tedarikçilerinde de radyasyon ölçüm ve kontrollerinin yapıldığı, yapılan ölçüm ve kontrollerde herhangi bir radyoaktif bulaşma tespit edilmediği, İzmir İlindeki tedarikçilerde yapılan çalışmalara Valilik personelinin de eşlik ettiği,

Söz konusu şikayete istinaden uygulanacak işlemler ve yapılacak değerlendirmeler kapsamında (Mülga) Çevre ve Orman Bakanlığının 11/02/2008 tarihli yazısı ile çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla sahanın rehabilitasyonuna ilişkin termin planının sunulması istenmiş; konu firmaya bildirilmiş, firmadan alınan cevabi yazıda "tehlikeli atık bertarafı" konusunda uygulanan para cezasına karşın dava açıldığı, açılan davada keşif ve bilirkişi talebi olma ihtimali olduğundan sahanın olduğu gibi muhafaza edileceği bildirildiği, alınan bu cevabi yazının Çevre ve Orman Bakanlığına iletilendiği,

Koordinasyonsuzluk iddiası ile ilgili olarak; 10.12.2012 tarihinde İzmir Valiliği tarafından Vali Yardımcısı, Gaziemir Kaymakamı, İl Özel Genel Sekreteri, Defterdar, İl Sağlık Müdürü, Çevre ve Şehircilik İl Müdürü, İl Afet ve Acil Durum Müdürü, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürü ile toplantı yapılarak 03/05/2012 gün ve 28281 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan "Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliğinin 5. maddesi (19) başlığı "Valiliklerin Görev ve Sorumlulukları" (a) bendi uyarınca İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü koordinatörlüğünde Vali Yardımcısı Ardahan TOTUK Başkanlığında çalışma grubu oluşturulmuştur. Aynı başlığın 19-n) bendi" Tehlikenin meydana gelmesine neden olan nükleer ve radyolojik madde ve kaynaklar ile sahipsiz atıkların, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı ekipleri tarafından kontrol altına alınmasını sağlar. "hükmü uyarınca çalışmaların TAEK kontrolünde sürdürüldüğü, atıklarda radyoaktivite tespit edilmesi üzerine konunun ilgili mevzuat uyarınca TAEK'e bildirildiği, TAEK'in gerekli kontrolleri yaparak, Valilikçe gerekli talimatlar yerine getirilerek denetimlerin de Valilikçe oluşturulan çalışma grubu tarafından sürekli olarak yapıldığı,

Yine TEAK talimatları doğrultusunda; yapılan ölçümler neticesinde ölçülen radyasyon değerinin bahse konu tesis sınırları dışında doğal düzeyde olduğunun belirlenmesi üzerine tesis içine yetkisiz kişilerin erişimini engellemek üzere öncelikle saha güvenliğinin sağlandığı,

TAEK tarafından 11/12/2012 tarihinde adı geçen fabrika sahasının girişine bir radyasyon ölçüm istasyonu kurulduğu, otomatik olarak yapılan ölçümlerin sonuçları TAEK Afet ve Acil Durum Yönetimi merkezine anlık olarak iletilendiği ve kurumun web sitesinde (www.taek.gov.tr) yayınlandığı, değerlerin Valilik tarafından sürekli takip edildiği ve radyasyon değerlerinin İzmir İlinin ortalamasının altında çıktığı,

Diğer yandan, radyoaktivitenin tesis içerisinde de doğal seviyelere çekilebilmesi için radyoaktivite tespit edilen bölgelerin üzerinin ilgili yasal mevzuat çerçevesinde Valilik bünyesinde oluşturulan çalışma grubunun kontrolünde Aslan Avcı Döküm San. Ve Tic. A.Ş. tarafından (TAEK talimatı doğrultusunda) 10.200 (onbinikiyüz) ton toprakla örtülmesinin sağlandığı, ilgili Kurum tarafından yapılan ölçümler sonucunda yüzey radyasyon doz seviyelerinin doğal düzeyde (15-20 mR-saat) olduğu tespit edildiği ve tüm bu çalışmaların 29.12.2012 tarihinde tamamlandığı,

İzmir Valiliğince; TAEK, DSİ 2. Bölge Müdürlüğü, İz-Su Genel Müdürlüğü ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörlüğü ile koordinasyon sağlanarak sahada gömülü bulunan atık miktarının ortaya konması için jeofizik etüt çalışmaları yapıldığı ve bu çalışmaların raporlama aşamasında olduğu,

Yeraltı suyuna etkilerinin saptanabilmesi için gözlem sondaj kuyuları açıldığı,

Valilikçe, Gaziemir Kaymakamlığı Tapu Sicil Müdürlüğü tarafından şirkete ait olan ve tel örgü içine alınan tüm araziye "Türkiye Atom Enerjisi Kurumu ile Çevre ve Şehircilik



Bakanlığının görüşü alınmadan hiç bir suretle başka bir gerçek ya da tüzel kişiye kiralanmaması, satılmaması veya devredilmemesi" hususunda şerh konulmasının sağlandığı,

Yukarıda da belirtildiği üzere 2872' sayılı Çevre Kanununun "İlkeler" başlıklı 3. Maddesi (g) bendinde yer alan "Çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi ve çevre sorunlarının çözümüne yönelik gerekli teknik, idari, mali ve hukuki düzenlemeler Bakanlığın koordinasyonunda yapılır. 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu kapsamındaki konular TAEK tarafından yürütülür. " hükmü ve bu kanun uyarınca çıkarılan Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelikte "radyoaktif atıklar" yönetmelik kapsamı dışında yer aldığından bu bahse konu atıklar Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Başkanlığı (TAEK) tarafından kontrol edilmeye başlandığı,

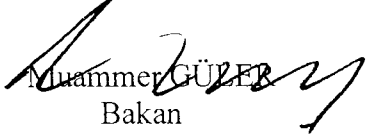
Bu süreçte, Aslan Avcı Döküm San. Ve Tic. A.Ş.'ne ne ait bahse konu tesiste denetim ve yerinde inceleme çalışması yapan, 5 (beş) personele İstanbul İlinde yer alan Çekmece Nükleer Araştırma Merkezi'nde radyasyon taraması yaptırıldığı,

Yapılan testlerde (kromozom aberasyon analizleri) hiçbir personelde biyolojik doz tespit edilmediği, diğer yandan fabrikada istihdam edilen personele ve çevre sakinlerine de İzmir İl Sağlık Müdürlüğü tarafından sağlık taraması yapıldığı, olumsuz herhangi bir etkiye rastlanmadığı,

İzmir Valiliğinin bu konuda yetkili kurum olan TAEK'in bugüne kadar gönderdiği tüm talimatların yerine getirilmesini sağladığı, bundan sonra da yetkili kurum olan TAEK'in değerlendirmeleri neticesinde atıkların başka bir yere mi taşınacağı yoksa mevcut alanda mı bertaraf edileceği kararından sonra çalışmalara devam edileceği,

Ayrıca, konunun basında ve kamuoyunda gündeme gelmesi ve Aslan Avcı Döküm San. ve Tic. A.Ş.'nin 1940 yılından itibaren faaliyette olan bir işyeri olması nedeniyle kapsamlı bir araştırmaya ihtiyaç duyulduğu, bu nedenle 09/01/2013 tarih ve 662 sayılı Valilik yazısıyla konunun Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca değerlendirilmesi ve gerektiği takdirde soruşturma yapılmasının istenildiği anlaşılmıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

  
Muammer GÜLER  
Bakan